

Публична лекция в УНСС

Даниел Митов

09.03.2016

Уважаеми г-н Ректор,

Уважаеми г-н Декан на факултет „Международна икономика и политика”,

Уважаеми професори и преподаватели,

Уважаеми студенти,

Благодаря за поканата за днешната ни среща. За мен винаги е удоволствие да бъда сред аудитория от млади, амбициозни хора и авторитетни преподаватели. Знам, че пред такава критична и професионална публика, отговорността ми в разговора за външната политика на България е още по-голяма.

Приветствам вашето решение да специализирате в областта на международните отношения и политическите науки. Вярвам, че този осъзнат избор (*какъвто, впрочем, и аз направих не толкова отдава*) е продиктуван както от вашия интерес към тези хуманитарни дисциплини, така и поради това, че именно посредством тях вие можете да бъдете полезни за обществото и държавата.

Ето защо бих искал днес не просто да изнеса пред вас лекция, а *в един честен диалог без посредници*, да поговорим за това, което ви вълнува от сферата на външната политика.

Затова само ще маркирам някои актуални теми, а оттам нататък съм на разположение за вашите въпроси.

Уважаеми колеги,

Понякога в публичното пространство вероятно срещате внушения, че „българската външна политика била пасивна, че не била самостоятелна, че била само функция на някакви директиви от Брюксел?!“.

Позволете ми да ви дам няколко пресни аргумента защо това не е така:

Първо, за една година България бе домакин на редица политици с регионално и световно значение. От „външния министър” на ЕС през британския премиер и държавния секретар на САЩ до генералния секретар на НАТО. Бяхме домакини и на срещи от „високо” ниво с представители на четири от страните-основателки на ЕС - Белгия, Холандия, Германия, Италия. И това е само част от поредицата посещения, които се реализираха в нашата страна. Всички те идват да покажат, че българската външна

политика бележи един от най-активните си периоди през последните десетилетия. *Или ако мога да обобщя: Европа дойде в България.*

Второ, особено в контекста на мигрантската криза, България бе страната, която имаше разпознаваем принос в посрещането на проблема:

- 1) Инициирахме промени в стратегията за борба с тероризма.
- 2) Ние бяхме първите, които най-ясно артикулираха, че „квотният” принцип за разпределяне на бежанците не работи.
- 3) Ясно казахме и нещо друго: че страните от ЕС трябва да започнат да се ориентират не само към приемането, но и към връщането на имигранти.
- 4) Нещо повече, всички представители на българската държава в различните общи европейски формати настояваме да се прави разлика между имигранти и бежанци, а оттук – и да се процедира по различен начин спрямо тях.
- 5) Има ли по-ясен глас от българския, когато казваме, че фокусът на Европа трябва да бъде не върху последствията, а върху причините за имигрантските вълни?
- 6) И не на последно място: ние защитаваме нашите граници много по-добре, отколкото успяват други страни от региона. Без формално още да сме членки на Шенген, ефективно защитаваме външната граница на ЕС
- 7) На извънредната среща в понеделник между ЕС и Турция основните аргументи на България от последната година бяха приети. Както каза и премиерът Бърисов след срещата: „голяма част от това, което се надявахме да стане, стана - намерихме компромис между европейските държави и Турция” Следващата седмица ще очакваме постигнатото да се формализира.

Това са само някои примери в посока на това, че България не само защитава солидно непосредствения ни национален интерес, но и че чрез експертизата, опита и активността си успяваме да участваме във формирането на европейския дневен ред по неговите актуални предизвикателства от колективно естество, какъвто е емигрантският поток.

Уважаеми колеги,

Една друга тема, които понякога се коментират в публичното пространство, е така наречената „хибридна война“.

За мнозина от вас може да прозвучи изненадващо, но един от най-сериозните рискове за националната сигурност в съвременния свят е именно хибридната война. Срещу България се използва един от елементите ѝ - пропагандата. Чрез нея се прави опит да се подкопава институциите, суверенитета и независимостта на една държава.

Вие виждате как не само България, но и цяла Европа са подложени на „хибридна терапия“: облъчват ни с „информационни ГМО-та“, които се опитват да разколебят интеграционния процес в континента и европейския избор на България.

Но за да не бъда голословен, ще ви дам два примера, които ми се случиха лично на мен:

Пример I: Първият любопитен случай бе, когато едно мое интервю, дадено пред водеща агенция на Русия, се появи в доста различен вид. Балансът на текста и посланията бе нарушен от липсата на цели абзаци, които просто бяха изтрети. А много от вас – като бъдещи дипломати, сигурно разбират колко чувствителен ефект могат да имат подобни „редакции“. *В дипломацията всяка дума, всяка запетайка е важна, а те бяха изтрили цели абзаци! Това е все едно вие да напишете 6 страници на изпит по „История на политическите идеи“, половината от които да се загубят междувременно, и после напълно справедливо да се чудите защо оценката ви не е тази, която сте очаквали.*

Пример II: Ако този случай ви се струва обикновена цензура, в която липсва въображение, ще ви споделя и втория си подобен опит. Един от множеството новопоявили се у нас сайтове публикува „интервю“ с мен, каквото никога не съм давал. За него научих, когато ме потърси посланикът на държавата, за която се говореше в „интервюто“. Оказа се, че този сайт е публикувал измислени „интервюта“ и с президента, с българския и чуждестранни министър-председатели, с политически лидери. И всички те са в сериозен стил, а не майтапчийски, както се появяват в интернет-страници с подчертано хумористична насоченост. В каре в началото на въпросния сайт, с дребен шрифт, се съдържа застраховка, че „интервюта са измислени“. Но когато ги препечатват други медии, тази застраховка, естествено, отпада. И читателите не могат да допуснат, че такива думи никога не са казвани. Така беше и с посланика, за който споменах. Трудно ми е да ви опиша дълбокото му възмущение и гняв, след като с него изяснихме случая, как е възможна такава манипулация.

Но това са само бегли примери за това как работи фабриката за дезинформация. Същата, според която Нийл Армстронг не е космонавт, а актьор, който е снимал кацането на луната в Холивуд. Същата, която твърди, че купестата облачност не е кондензирана вода, а американско химическо оръжие. Същата, която миналата седмица сътвори – навръх националния ни празник, а редица медии го препечатаха, че „България е поканила

турския президент Ердоган да честваме заедно 3-ти март на връх Шипка, а не е поканила руския президент Путин”. Всичко това обаче са откровени нелепици, за опровергаването на които е необходимо критично мислене и обективна информираност..

Разбира се, колегите политолози знаят, че пропагандата не е нов феномен. Но модерните технологии и „онлайн съществуването” обогатяват механизмите, с които тя може да се развива. *Tweet-товете и share-ванията могат да са новите куришуми, които обаче целят съзнанието на хората.*

Ако се върнем у нас, показателни са цифрите как вашето поколение познава периода преди промените от 1989 г.: 94% от младите хора до 30 г. „почти не са запознати или в малка степен са запознати” с развитието на България през периода 1944-1989 г. Или пък само 25% от всички български граждани свързват този период с „информационна завеса и цензура”. Показателен е и фактът, че едва 10% от всички български граждани оценяват периода на прехода след 1989 г. с „възстановяването на свободата на словото”.

Именно на това разчитат стратегите на хибридната война – на слабата информираност и на липсата на критично мнение. Така най-лесно може да се разколебае цивилизационният ни избор.

Убеден съм, че науките, които изучавате, информацията, с която разполагате и търсите, аналитичните умения, които постепенно придобивате, ви поставят на съвсем друга плоскост на вашето мислене и възприятие. Именно това - образованието и критичността, възпират пропагандния фолклор и правят разликата между суЕверния и суВЕРенния народ.

Уважаеми колеги,

Вашите преподаватели системно ви подготвят теоретически за тънкостите на дипломатическата професия. Убеден съм, че те възпитават във вас чувството, усета как да разглеждате всеки политически въпрос в неговото многообразие и сложност.

Вие изучавате понятия като „Виенска конвенция за дипломатическите отношения”, „реципрочност”, „конфиденциалност”, „обявяване на някого за *persona non grata*” и т.н. Като професионално подготвена аудитория, вие знаете колко чувствителна и фина е тази материя и че популистският ѝ прочит само може да навреди.

Нещо повече, вие знаете не по-зле, че дипломацията много често не се развива в публичната сфера, т.е нейният подход не винаги може (а и не трябва) да се подлага на мониторинга на широкото обществено внимание. В дипломацията има неща, които се казват, и такива, които не се споменават (било поради етикет, било поради други основания). Ако мога да го „преведа” на по-популярен език, нека го направя с думите на

поета Робърт Фрост: *Дипломатът винаги помни рождения ден на една жена, но винаги услужливо забравя на колко години става тя.*

Изхождайки именно от тези разбирания, нека ви дам пример с някои аспекти на отношенията ни с Република Турция.

С Република Турция, освен съседи, сме съюзници в НАТО и имаме редица съвпадащи интереси в сложната геополитическа среда.

В двустранните ни отношения имаме серия от приоритети, които трябва да реализираме:

- ясен контрол на югоизточната ни граница, за да се предотврати напливът на бежанци и мигранти;
- трябва да доизградим газовите си връзки с нашите съседи, за да гарантираме диверсификацията на енергийните ни източници;
- имаме редица икономически, търговски, инфраструктурни, енергийни и транспортни проекти, които изискват поддържането на ефективни двустранни отношения
- решаваме въпросите с българските имоти в Република Турция – реновацията на сгради и връщането им на местната българска общност.

В същото време крайно погрешна е тезата, че отношенията между България и Република Турция се определят от една или друга партия. Никоя партия, била тя в България или в Република Турция, не може да претендира да бъде посредник или ключов фактор за развитието на тези междудържавни отношения.

Всичко това предполага, че двустранните отношения между България и Република Турция са прекалено важни, за да допуснем тяхното влошаване заради политическата съдба на един или друг политик или пък заради действията на един или друг посланик.

Това обаче не означава, че ние сме склонни да правим компромиси, когато виждаме, че дипломатически представители от друга страна – без значение коя е тя, напускат параметрите на Виенската конвенция. И винаги, когато сме имали основания за подобни заключения, сме реагирали по постановения ред. А това, че „не го пише във вестника”, не означава, че не се е случило. Ще се радвам да имате предвид в бъдещата си професионална дейност, че крайният резултат е по-важен от даването на публичност на едни или други наши действия.

Уважаеми колеги,

Тази година УНСС и вашият факултет отбелязват 40 години от създаването на катедра и специалност „Международни отношения“. Нейни възпитаници са трима бивши министри на външните работи, много заместник-министри, посланици, директори на дирекции, редови дипломати. От общо шест бивши министри на външните работи след 1989 г., завършили УНСС, пет са от вашия факултет „Международна икономика и политика“ - Николай Младенов, Марин Райков, Кристиан Вигенин, Георги Пирински и Ивайло Калфин, а от друг факултет – покойният проф.Любен Берков.

С вашия ректор проф. Стати Статев разговаряхме да подпишем Договор за сътрудничество между МВнР и УНСС, като по този начин обогатим традициите на тази връзка между двете институции. Состава въпрос за стажове на студенти и дипломанти, за достъп до архивите, за лекционни курсове от хора от практиката, за лектори от УНСС в Дипломатическия институт и т.н.

Вероятно мнозина от вас се вълнуват от възможността да потърсят професионална реализация в МВнР. Няколко бележки в тази връзка.

Една от нашите основни цели е да превърнем МВнР в модерна външнополитическа институция с ясни дългосрочни национални приоритети. Стратегическата ни визия за развитието на дипломатическата служба е тя да оперира ефективно едновременно в национална и международна среда, да бъде полезен партньор на Европейската дипломатическа служба.

В последните месеци направихме задълбочен анализ от управленска гледна точка как да се постигне основната цел. Вече сме наясно каква трябва да е Стратегията за модернизацията на организацията и структурата на министерството и усилено работим в тази насока. По този начин ще допринесем първото българско председателство на Европейския съюз през 2018 г. да е според най-добрите европейски стандарти и традиции.

Наясно сме, че в модерната професионална външнополитическа служба трябва ясно и устойчиво да се дефинира професионалното и кариерно развитие на служителите. Наличието на трайна перспектива е допълнителен мотив за активната работа на дипломатите.

Даваме си също ясно сметка, че един от сигурните начини това да се случи бързо и ефективно е и чрез приема на нови – млади и амбициозни, кадри.

Каква е ситуацията днес?

МВнР е уникална структура. То единствено обединява в своите правомощия и задължения трите власти – изпълнителна, съдебна, законодателна. Министерството е една от най-отворените и в същото време най-натоварени структури на държавната администрация. Имам предвид факта, че нашите служители осъществяват 55% от всички административни услуги, предоставяни на българските граждани /у нас и в чужбина/. Постъпленията от тези услуги представляват около 80% от средствата, необходими за бюджета. Тези резултати се постигат с относително малък административен персонал.

Представете си дипломатическата служба като една пирамида, която нормално се изгражда отдолу нагоре, от младшите към старшите дипломатически служители и рангове. През годините напоследък тази пирамида се е обърнала, което често пречи на ефективната работа на системата. Няколко цифри, които споделям публично за пръв път с вас. От общо 481 дипломати днес в МВнР, общо в централата в София и в задграничните представителства, 173 са с дипломатически ранг „посланик” и „пълномощен министър”. А служителите с дипломатически ранг „аташе” са 24. Очевидно тази деформация трябва да се преодолее и ние отчитаме този факт в стратегическата ни визия как да се модернизира и европеизира дипломатическата ни служба. Няма друга дипломатическа служба на наши партньори в Европейския съюз, в която нормалните пропорции да са така силно нарушени. В същото време изискванията на Закона за дипломатическата служба предполагат съответствие между дипломатическите рангове и критериите за заемане на определена длъжност. На практика това означава, че има много дипломати за началници и малко за изпълнители.

А до 1 януари тази година броят на аташетата в нашето министерство бе още по-малък. От тази дата 19 млади служители, които, в продължение на една година, работеха с конкурс като стажанти и издържаха успешно изпита за първоначален дипломатически ранг, са пълноправни дипломати. От тях четирима са завършили в университети в чужбина, а петнадесет – в български, като трима са от вашия факултет.

Модерната дипломатическа служба се нуждае от млади, високообразовани, мотивирани, национално-отговорни специалисти. Днес 9,7% от служителите в министерството са на възраст до 30 г. И още през тази година ще организираме нов конкурс и този процент ще нарасне.

Днес в МВнР работят 225 абсолвенти на Университета за национално и световно стопанство. Преобладаващата част от тях са дипломати и формират гръбнака на дипломатическата служба. За онези от вас, които чувстват призиванието да посветят професионалната си кариера на дипломатическата служба, които са готови да поемат отговорността за това и биха отговорили на конкурсните условия, вратите на Министерство на външните работи са отворени.